

eenmaal niet tegelijk geloovige en scepticus zijn. Maar het helpt niet, het blijft subjectief.

Uitspraken als de zoeven genoemde: het testamentum „verheft de dingen boven verdenking“, de dingen zijn „de gezanten van den Heiligen Geest“ en „geen ernstige, diepe twijfel wordt overgelaten“ bewijzen onmiskenbaar het subjectivisme.

Zonder nu vooruit te loopen op de vraagstukken, ten aanzien waarvan de generale synode een onderzoek ondernomen heeft, durf ik, wat betreft de aangevallen broeders, met gerustheid te constateren, dat zij staan op het goede fundament. Ook voor ons weten immers geldt, dat Christus het fundament is, dat gelegd is.

Zij hebben zeker toe te zien met ernst en voorzichtigheid, hoe ze hierop bouwen. (1 Cor. 3:10).

Maar van hen is bekend, dat zij niet bouwen op sofismen, maar hun zekerheid zoeken in den objectieven weg door als kinderen te luisteren naar de sprake Gods in Schrift en Schepping.

Zij zoeken den laatsten grond voor hun weten, kosmologisch en kentheoretisch zoowel als religieus, in God.

Dit standpunt heft hen boven de tegenstelling subject-object uit.

Zij zijn dus niet van objectivisme te beschuldigen.³⁾

Men leidt uit al hetgeen ik schreef niet af, dat bij mij de intentie zou bestaan om Dr Hepp te verketteren. Integendeel, zoomin als ik in het „objectivisme“ van de aangevallen broeders geloof, zoomin geloof ik ook, dat Dr Hepp in werkelijkheid een subjectivist is. Veel van zijn hoog te waardeeren werk bewijst dit wel anders. Uitspraken in zijn dissertatie, door mij aangehaald, als deze: „Het is een getuigenis van God in het subject“, en: „noch het subject noch het object kan ons den laatsten grond voor onze zekerheid bieden“ wil ik gaarne aannemen als bewijzen, dat ook Dr Hepp den laatsten grond in God zoekt. Maar 'tis een zoeken, en dat moet kunnen. Als zulk een poging om te vinden is ook het besproken werk van Dr Hepp te waardeeren. Moge het dan, naar mijn meening, een poging geweest zijn langs den verkeerden kant, en een gevaarlijk experiment, het is er evenals bij de anderen, om te doen, den vasten grond voor ons weten te vinden: God. Die boven object en subject verheven is.

Hem vertrouwend op Zijn Woord, dat ons een licht is en een kracht, gelooven we Hem ook in de sprake Zijner werken als den Schepper, en op dezen vasten grondslag voor ons weten, komt de ootmoed, die ons past, uit in liefde en vertrouwen jegens elkander.

Zoo-alleen-komen we verder.

J. S. POST.

3) 't Is niet voldoende, dat de gedreigde brochure over „Dreigende Deformatie“ door „objectivisme“ niet verschijnt, het moet ook vaststaan, dat de beschuldiging, wat de gedupeerden betreft, geen grond van bestaan heeft.

UIT DE SCHRIFT

Opstandingskracht over misgeboorte.

En ten laatste van allen is Hij ook van mij, als van een ontijdig geboren, gezien.

1 Korinthe 15:8

Dat lijkt haast profaan, dit opschrift: om die ontzaglijke kracht der opstanding van Christus in verband te brengen met ... een misgeboorte!

Toch is dat niet zoo: niemand minder dan Paulus doet dat, als hij in 1 Korinthe 15 een reeks verschijningen van zijn Verrezen Meester opnoemt, en die besluit met het woord: „het allerlaatst is Hij van mij, als van een misgeboorte, gezien.“

En nu we dat weten, kunnen we het wonder zien, door dit woord heenglanzend, helder en vol.

Daar is een extra-Zelfopenbaring van den reeds ten hemel gelogen en in Gods troon gezeten Middelaar toe noodig, om Saulus van Tarsen om te zetten van kerkverwoester tot kerkbouwer.

Dat gaat niet langs den gewonen weg: door den in de gemeente uitgestorten Geest. Die Zich bedient van het ambt en van het Woord.

Waarom niet?

Omdat Paulus een „misgeboorte“ is — wel te verstaan: in vergelijking met de andere Apostelen, immers hij zegt:

„Want ik ben de minste van de Apostelen, die niet waardig ben, een Apostel genaamd te worden, daarom dat ik de gemeente Gods vervolgd heb.“ (vers 9).

Dat is geen nederige hoogmoed van Paulus — neen, dat is zelfkennis, levenswijsheid, inzicht in de genade Gods!

Hij is als Apostel een misgeboorte: 'tis alles anders met hem dan met de andere Apostelen — wie had dat nu kunnen denken, dat Christus een tegen Hem en Zijn kudde woedend beest zou aangrijpen, en omzetten tot grondlegger van Zijn Kerk onder schier al de volken van de toenmalige cultuurwereld?

Wat een opstandingskracht!

In Jeruzalem schijnen, op het tijdstip, dat Saulus zijn plan van den moord bezig is uit te werken, de handelingen der Apostelen op het doode punt gekomen en de eerste energieke werken des Geestes uitgelopen te zijn —

maar daarom werkt Christus nog wel: Hij begeert zeer, om als Middelaar vanuit den hemel Zich Zijn Kerk te vergaderen, en Hem is immers alle macht gegeven, in den hemel en op de aarde — als Hij spreekt, gebeurt het, en moet alles den Raad Gods dienen.

Nu is het uur gekomen, dat God een banier zal oprichten onder de heidenen — maar er is nog geen banierdrager! Niet? Hij is er wel, maar zijn hand bindt op 'loogenblik liever de aanhangers van dien gehaten Nazarener de polsen stevig bij elkaar!

Zie, daar is hij op weg, de met zelotischen ijver vervulde inquisiteur, die het Sanhedrin aandrijft, bloedraad te zijn —

maar ook Christus is op weg:

het wolkendek splitst zich: de Opgestane verschijnt in al den glans van Zijn hemelschen luister aan dezen jager op Zijn slachtschapen...

de beide wegen kruisen zich: welk een snijding, welk een botsing — welk een kracht stroomt van Christus uit — hoe machteloos ligt de felle vijand neer — hoe moet hij zich overgeven: „wie zijt Gij, Heere?“ —

En dan dat antwoord: „Ik ben Jezus, dien gij vervolgt!“ en dan die aanschouwing: als in één flits ziet hij, liggend in het stof van den weg, hoe heel zijn leven tot nu toe één tragische vergissing is geweest, een keten van zonde, want hij heeft Gods lieve kinderen, hij heeft Gods heilig Kind Jezus vervolgd!

Van dien glans blijken zijn aardsche oogen blind geworden — maar als deze Saulus hulpbehoevend en gebroken Damascus binnenstroomt, en dagen aan een zijn zwaren bekeeringsstrijd doorworstelt, dan worden zijn geestelijke oogen geopend:

welk een kracht heeft Christus' opstanding:

de weerspannige zondaar wordt aanbieder, de bittere hater prediker van het Kruis — de „misgeboorte“ door genade geestelijke vader van talloos velen, die met hem de knie leerden buigen voor Christus, den Heere der heerlijkheid!

...

Opstandingskracht over misgeboorte...

als er iets is, wat ons spreekt van onpeilbare genade, tot roem van God, dan is het toch wel de wijze, waarop Saulus de kerkvervolger zijn intree doet in de Kerk van Christus, opdat hij de groote kerkvergaderaar zou worden, als instrument in des Middelaars hand!

O, en Gods arm is niet verkort — Christus' opstandingskracht niet verminderd!

Als we dat maar geloovig aanvaarden, we zouden vele dingen in de wereld anders zien.

We zouden zien, dat Hij al de daden van het wereldbestuur samenneemt, en ze weeft tot de machtige leidsels, welke Hij in Zijn sterke, trouwe Middelaarshanden houdt —

dat Hij alles doet medewerken ten slotte aan de herschepping van Gods wereld en den bloei van Zijn Kerk:

genade en zonde, vreugde en smart, rechtvaardige en goddelooze, engel en duivel, leven en dood, tegenwoordige en toekomstige krachten —

wat bolsjewistische terreur? nationaal-socialistische gelijkschakeling?

Ten slotte heerscht Christus over beide, en Hij maakt het bloed der martelaren tot het zaad der Kerk!

Ja, als het noodig is naar den Raad Gods, maakt Hij een Saulus tot Paulus, een kerkjager tot kerkbouwer, een hittig vijand tot gewillig dienaar!

Als het noodig is, komt Hij met de kracht Zijner opstanding over een... misgeboorte!

En zoo vindt het geloof rust!

Het krijgt 't zelfs ruim in zijn ademen!

Het kan psalmen zingen in den nacht, en roemen onder het kruis:

„Ons staat de sterke Held ter zij“,

Dien God ons heeft verkoren.

Vraagt gij Zijn naam? zoo weet

Dat Hij de Christus heet,

Gods eengeboren Zoon,

Verwinnaar van den troon!

De zege is Hem beschoren!“

J. SMELIK.

KERKELUK LEVEN

Recht en plicht tot symboolvorming. (IV.)

Samenvattend kunnen we dus zeggen, dat Barth meer het recht dan den plicht der symboolvorming erkent. Het recht er toe ligt in de noodzakelijkheid zelf van de „vraag“ en de „zorg“ der dogmatiek; zij „vraagt“ naar „het“ dogma (zie hierover de voorgaande artikelen) en zij doet dit o.m. in de dogmatische leerspreuken, welke in de belijdenisschriften zijn neergelegd. En zij draagt „zorg“ voor de zuiverhouding

der kerkelijke verkondiging. Maar wat den plicht tot symboolvorming betreft, dient volgens Barth steeds bedacht te worden, dat symboolvorming in het beste geval slechts als „werk“ des geloofs kan worden gewaardeerd; welk „werk des geloofs“ altijd met het geloof zelf in tegenstelling staat.

Voorzover de gereformeerden steeds de belijdenis als appèl aan een hogere norm hebben gezien, is er in dezen geen wezenlijk meeningverschil tusschen Barth en hen; waar echter deze hogere norm voor het besef van de gereformeerden de H. Schrift is, als Gods Woord, daar ligt op dit punt de tegenstelling tusschen Barth en de gereformeerden wezenlijk bepaald; immers: de H. Schrift kan, gelijk reeds bleek, bij Barth tenslotte niet als concreet gezaghebbend criterium fungeeren.

Op Barth's standpunt blijft dan ook altijd het symbool principieel lager getaxeerd dan bij de gereformeerden. Zijn onderscheiding tusschen „leerende kerk“ en „hoorende kerk“ kan de situatie nog verhelderen. Deze twee zijn wel niet theoretisch, maar dan toch wel in haar daad te onderscheiden, zegt Barth. Met deze onderscheiding toch loopt een andere parallel: n.l. die tusschen dogmatiek en catechismus. De catechismus komt hier ter sprake als: leer, en is dus weer op dit punt te vergelijken met belijdenisschriften, waartoe trouwens veel catechismi zelf te rekenen zijn. Nu staan volgens Barth dogmatiek en catechismus tot elkaar als onderzoek en leer. De dogmatiek is dan de catechismus voor de „leerende (onderwijzende) kerk“, de catechismus is echter de dogmatiek voor de „hoorende kerk“. In de dogmatiek treedt meer de wetenschappelijke bezinning op, die „vraagt“ en die op weg wil komen naar het antwoord toe. In den catechismus legt men zich meer op de formuleering der antwoorden toe.

Vraag en antwoord nu zijn nimmer van elkaar af te grenzen, zegt Barth. Elk „antwoord“ slaat bij hem weer om in „vraag“, elke „leer“ in „onderzoek“; maar een belijdenis, een catechismus, geeft slechts bewust-voorloopige antwoorden, een bewust-voorloopige leer.

Kan nu reeds over die belijdenis-antwoorden zelf de H. Schrift geen concreet criterium zijn, dan is de belijdenis nog veel minder in staat tot de concrete functie van zulk een criterium, al ware het ook slechts die van een „genormeerde norm“, een norm, die zelf aan een hogere onderworpen is. Het zelfstandig naamwoord „norm“ zal hier voor Barth's besef nog altijd te veel gezegd moeten heeten. Want een laatste steungrond ontbreekt er aan; en het deelwoord „genormeerd“ spreekt veel te hard en veel te lichtvaardig. De afgeleide norm der belijdenis toch is nooit ge-normeerd, doch altijd te normeeren. Een „norm“, die zelf nog altijd aan een hogere „norm“ te meten blijft, doch die daar hier beneden nooit mee klaar komt, — dat zou eerder in de lijn van Barth liggen, dan een reeds „genormeerde norm“. Maar zelfs wie in dit verband van een „norm“ durft spreken in eigenlijken zin, zegt toch altijd nog te veel. Men kan het begrip „norm“ begrenzen door het deelwoord „genormeerd“, of door het gerundivum „te normeeren“, maar feitelijk blijft men toch zelfs zóó de belijdenis te veel eer, of liever, een ongepaste eer geven, volgens Barth. „Maatstaf“ wordt zij nooit.

We staan hier feitelijk voor denzelfden gedachten-gang als dien ook Georg Merz volgde, toen hij schreef, dat de geschiedenis der kerk, waartoe immers ook die der symbolen behoort, een „relatieve geschiedenis“ is, een steeds op iets anders „te betrekken“ geschiedenis. Zij moet n.l. volgens hem onophoudelijk betrokken worden op het geschieden Gods, waarvan de bijbel spreekt. Het is de bekende onderscheiding van „beneden“ en „bovengeschiedenis“, die reeds zoo veel ellende gebracht heeft in kerk en theologie van den laatsten tijd, en waarover ik nader sprak in mijn „Wat is de Hemel?“

K. S.

„Rationaliseerend het mysterie naderen“. (II.)

Verleden week merkten we op, dat Prof. Hepp een der elementaire componenten in het persoonsbegrip daarin ziet, dat de menselijke persoon eenzijdig is, en anderen noodig heeft, om door hun „aanvulling“ „de menselijke natuur eenigszins te openbaren“.

Nu heeft Prof. Ridderbos in Geref. Theol. Tijdschrift reeds er op gewezen, dat „het woord „eenzijdig“ hier verwarrend werkt“. Prof. Hepp schijnt te bedoelen, dat den Middelaar „de algemeen-menselijke natuur“ eigen was; waartegenover Prof. Ridderbos dan opmerkt: „Ik kan het voorloopig niet anders zien, of die 'algemeen-menselijke natuur' is niets anders dan een abstractie; zoodat deze stelling de realiteit van Christus' menselijke natuur zou opheffen“ (spatieëring van mij; ik gaf Prof. Ridderbos' meening hier weer in ons nummer van 21 Mei j.l., onder Persschouw, K. S.).

Men ziet het: Prof. Ridderbos bewijst in zijn laatste woorden, dat niet alleen de professoren Vollenhoven en Dooyeweerd, doch ook Prof. Hepp zelf zich bevindt op zeer korten afstand van den afgrond, gelijk ik onlangs in ons blad betoogde. Niet alleen van genoemde hoogleeraren, doch van ieder, die over de christologie spreekt, kan dit gezegd worden. Heeft Prof. Ridderbos gelijk, en ik meen dat dit zoo is, dan ligt in de lijn van Prof. Hepp's betoog, dat hij uitkomt bij een dwaling, die hij juist bestrijden wil. Een reden te meer, om geen alarm te roepen tegen broeders, op de wijze, die men kent: „erger dan vóór Assen“, etc.

We wezen er verleden week reeds op, dat het persoonsbegrip van Prof. Hepp, voorzover ons iets daarvan bekend is, niet identiek is met dat, hetwelk aan de klassieke gereformeerden en in den tijd der concilies

de onderscheidende uitspraken ter onderscheiden te zeer ook oogpunt v

Wie z'n keurig „ingen en ke en komt z

Zoo sch overhaast

Op blz. bekend ge

zich, dat „tatisch“ v vertaald

letterlijk: „De Syn

Zoon nam aan.”

Eveneen.

„In de Synops de tweede praë-existe

soonlijke) Het spij te vlug gel

komt, staa

De Syncoonke m

Doel, al dan lezen

PERSON Hepp hier

onze latijn heele passe

Wie nu grippelijke onmiddellij

postatisch“ tiviteit bed

legt Prof. ten. Hij me

sis wordt „propriea

vertaalt da „onthloot v

een onbedo er staat n

meerde) an aubstantie

hij ook n

meerde par aubstantie

rius gerich sonen ware

noemde de parastatisch

Men kan term „onp

rindt, glijdt postatisch“

elkaar gebr En de oms

der concil

1) Zie de 2) Ik gel

hedenavond (gelijken met

„Aannemer matieken (à Synopsi

23 neemt het z heide (Kom

damus' disse 3) Modus

est per inam naturam, seu que personam

S. S. Trinita sed divinitatem, jam ind

mitatem, ea extra Filium substat et i

dat men de i heid zou mo

existenten pe

LIJKE NA

den voet op

humanam“, n

aldus de Syn

doch een an

4) Vgl. S

redelijke als

toon“ evenwe

in een indivi

bestaande, do

ren onderach

5) Vgl. Sy

te noemen pl

6) Men let

In Incarna

bradipros; v

jetuur 1. ex

Scilicet Anti

ponunt de ipi

lie... Unio

Unionem Per

tata est sim

Commentariu

Legduni Bat.

Ook op de

Sufficit, si

Adjunctum u

(de Moor, 8